

ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ: Η περιορισμένη εφαρμογή του δικαιώματος της θρησκευτικής ελευθερίας στα πλαίσια της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. (υπόθεση αλλόθρησκου δασκάλου).

Επιμέλεια εργασίας: Πολίτης Σπύρος

Email: s_polites@hotmail.com

Διδάσκων: Δημητρόπουλος Ανδρέας

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

- 1.Αναφορά της απόφασης 299/1988 Διοικ. Εφετείου Αθηνών
- 2.Σχολιασμός απόφασης
- 3.Περιορισμοί του δικαιώματος των θρησκευτικών πεποιθήσεων
- 4.Συμπέρασμα

1.Αναφορά της απόφασης 299/1988 Διοικ. Εφετείου Αθηνών

Η απόφαση 299/1988 του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών δικαιολογεί τον αποκλεισμό διορισμού ως δασκάλων της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης Ελλήνων πολιτών άθεων ή αλλόθρησκων ή χριστιανών αλλού δόγματος. Στη συγκεκριμένη περίπτωση μαρτυράς του Ιεχωβά επιθυμούσε να διορισθεί ως δάσκαλος σε δημοτικό σχολείο. Το Υπουργείο Παιδείας αρνήθηκε όμως το διορισμό του στη θέση αυτή. Το Διοικητικό Εφετείο έκρινε ορθά ότι δεν αντίκειται στο Σύνταγμα ο αποκλεισμός διορισμού ως δασκάλων της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης Ελλήνων πολιτών άθεων ή αλλόθρησκων.

2.Σχολιασμος Απόφασης

Ας επιχειρήσουμε μια προσεκτικότερη προσέγγιση του θέματος: Το άρθρο 3 παρ 1 του Συντάγματος ορίζει ως επικρατούσα θρησκεία στην Ελλάδα την Ανατολική Ορθόδοξη Εκκλησία του Χριστού, το άρθρο 13 παρ 1 ορίζει πως η ελευθέρια της θρησκευτικής συνείδησης είναι απαραβίαστη και η απόλαυση των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων δεν εξαρτάται από τις θρησκευτικές πεποιθήσεις κανενός, ενώ το άρθρο 16 παρ. 2 αναφέρει πως η παιδεία αποτελεί τη βασική αποστολή του κράτους και έχει σκοπό την ηθική, πνευματική, επαγγελματική και φυσική αγωγή των Ελλήνων και την ανάπτυξη της εθνικής και θρησκευτικής συνείδησης.

Από το συνδυασμό των διατάξεων αυτών συνάγεται πως το γεγονός πως η θρησκεία της Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας αποτελεί την επικρατούσα στην Ελλάδα έχει την έννοια οτι αποτελεί τη θρησκεία της συντριπτικής πλειοψηφίας των Ελλήνων και όχι εκείνη που επικρατεί σε βάρος άλλων θρησκειών. Η θρησκευτική συνείδηση που αναφέρεται στο 16 παρ 2 του Συντάγματος νοείται αυτή που διαμορφώνεται σύμφωνα με την πατροπαράδοτη Ορθόδοξη χριστιανική πίστη, την οποία πρεσβεύει η συντριπτική πλειοψηφία των Ελλήνων και όχι γενικώς η θρησκευσιολογική συνείδηση, σύμφωνα με την οποία ο ανώριμος μαθητής θα πρέπει να γίνεται κοινωνός όλων ή των κυριοτέρων θρησκειών, ώστε αυτός και μόνο να επιλέξει, όταν ωριμάσει πνευματικά, τη θρησκεία ή το δόγμα της αρέσκείας του. Το γεγονός αυτό ενισχύεται και από τις ρυθμίσεις του νόμου 1566/1985 στο άρθρο 1 παρ 1 εδ. β που ορίζει ότι η εκπαίδευση υποβοηθεί τους μαθητές να γίνονται ελεύθεροι, υπεύθυνοι, δημοκρατικοί πολίτες, να υπερασπίζονται την εθνική ανεξαρτησία και τα γνήσια στοιχεία της Ορθόδοξης Χριστιανικής παράδοσης. Η ελευθέρια της θρησκευτικής συνείδησης είναι απαραβίαστη. Επιπλέον, στο Προεδρικό διάταγμα 583/1982 στο άρθρο 2

αναφέρεται ότι σκοπός του μαθήματος των θρησκευτικών είναι να κάμει τα παιδιά κοινωνούς των αληθειών της Ορθόδοξης Χριστιανικής πίστης, καθώς και να τα βοηθήσει να συνειδητοποιήσουν προοδευτικά την πνευματική σχέση με το Θεό.

Επομένως, και μεν κατά το άρθρο 13 παρ. 1 του Συντάγματος η απόλαυση των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων δεν επιτρέπεται να εξαρτάται από τις θρησκευτικές πεποιθήσεις και δεν είναι καταρχήν επιτρεπτή η άνιση μεταχείριση με θρησκευτικά κριτήρια, πλην όμως η αρχή αυτή, όπως και κάθε συνταγματική αρχή, κάμπτεται σε εξαιρετικές περιπτώσεις. Στις περιπτώσεις αυτές επιβάλλεται, κατά συνταγματική επιταγή, ο διδάσκων να έχει τις ίδιες θρησκευτικές πεποιθήσεις με αυτές της Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας, προκειμένου να διδάξει τις αλήθειες αυτές με την επιβαλλόμενη αφοσίωση. Άλλωστε, συνειδησιακό πρόβλημα έχει και ο αλλόθρησκος όταν κληθεί όχι μόνο να διδάξει αλλά και να μεταδώσει στους ανήλικους μαθητές του την πίστη προς το Θεό, τον οποίο και δεν αποδέχεται ή προς θρησκεία ή δόγματα διαφορετικά από αυτά που πρεσβεύει ο ίδιος. Πρέπει συνεπώς να γίνει δεκτό ότι συγχωρείται ο αποκλεισμός του διορισμού ως δασκάλων αλλόθρησκων. Διαφορετική θα ήταν η ρύθμιση αν είχε επεκταθεί και στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση η ανάθεση στους δασκάλους ορισμένων μόνο και όχι όλων των μαθημάτων.

Επομένως, στην προκειμένη περίπτωση πρέπει να γίνει δεκτό ότι κατά την έννοια των συνταγματικών διατάξεων δεν είναι δυνατόν να αποκλεισθεί το δικαίωμα του Έλληνα πολίτη και χριστιανού που επιθυμεί να γίνει δάσκαλος να διορισθεί σε θέση δάσκαλου, επιφυλασσομένης όμως της ανάθεσης της διδασκαλίας του μαθήματος των θρησκευτικών σε εκπαιδευτικό ορθόδοξου δόγματος και όχι αλλόθρησκου.

3. Περιορισμοί δικαιώματος θρησκευτικών πεποιθήσεων

Στο ίδιο συμπέρασμα μπορούμε να καταλήξουμε και σύμφωνα με την αρχή του αιτιώδους ή μη των περιορισμών. Όλα τα δικαιώματα εφαρμόζονται σε όλες διαπροσωπικές σχέσεις ως προς όλο το αμυντικό περιεχόμενο τους, σύμφωνα με τη συνταγματική αρχή της βασικής ισχύς των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Συνταγματική επιταγή δεν αποτελεί μόνο η εφαρμογή του γενικού αμυντικού περιεχομένου, αλλά και ο περιορισμός του, η θεσμική προσαρμογή του. Προκύπτει έτσι ότι υπάρχουν δυο ειδών περιορισμοί του γενικού αμυντικού περιεχομένου: οι περιορισμοί που επιτρέπονται ή απλοί περιορισμοί και οι περιορισμοί που απαγορεύονται ή προσβολές

των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Οι συνταγματικά επιτρεπόμενοι περιορισμοί είναι αυτοί που επιβάλλονται από την αιτιώδη συνάφεια, τη φυσική σχέση δικαιώματος και θεσμού.¹ Από τη στιγμή που δικαίωμα και έννομη σχέση δε συνδέονται με σχέση αιτιώδους συνάφειας, δεν είναι δυνατή η εφαρμογή του γενικού αμυντικού περιεχομένου και γι αυτό απαγορεύεται ο περιορισμός του.

Η σχέση ανάμεσα στην ομοιογένεια και στην αναγκαιότητα του περιορισμού είναι σχέση ανάλογη. Όσο αυξάνεται η ένταση της ομοιογενείας, τόσο αυξάνει και η αναγκαιότητα περιορισμού του δικαιώματος. Στις ομοιογενείς αντιθέσεις επιβάλλεται ο περιορισμός του δικαιώματος. Ο περιορισμός αυτός απορρέει από την ταυτόχρονη κατοχύρωση και προστασία δικαιωμάτων και σχέσεων.²

Η εφαρμογή του αμυντικού περιεχομένου των θεμελιωδών δικαιωμάτων στις διαπροσωπικές σχέσεις αποκρούει μόνο τις προσβολές, όχι όμως και τις απλές επιδράσεις ή τους απλούς περιορισμούς. επιτρεπόμενοι είναι οι περιορισμοί που επιβάλλονται από τη φύση του δικαιώματος, δηλαδή οι περιορισμοί της δράσης των ατόμων, που είναι αναγκαίο αποτέλεσμα του κοινού αντικειμενικού στοιχείου.

Στην περίπτωση μας υπάρχει από τη μια το θεμελιώδες δικαίωμα του δάσκαλου να πρεσβεύει οποίο δόγμα επιθυμεί (θρησκευτική ελευθέρια) και από την άλλη η έννομη σχέση της παροχής του διδακτικού έργου από αυτόν στα πλαίσια της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Οι δάσκαλοι όμως διδάσκουν και το μάθημα των θρησκευτικών, επομένως οι θρησκευτικές πεποιθήσεις αποτελούν κοινό αντικειμενικό στοιχείο του δικαιώματος του δάσκαλου και του διδακτικού έργου του. Υπάρχει λοιπόν αιτιώδης συνάφεια, που επιβάλλει τον περιορισμό του δικαιώματος και για το λόγο αυτό δε θεωρείται αντισυνταγματική η άρνηση διορισμού του ως δάσκαλου. Διαφορετικά θα είχε το θέμα αν επρόκειτο για φιλόλογο καθηγητή μαρτυρά του Ιεχωβά. Σε μια τέτοια περίπτωση δε θα ήταν σύμφωνη με το Σύνταγμα απόφαση μη διορισμού του, καθώς ανάμεσα στις θρησκευτικές πεποιθήσεις και τη διδασκαλία φιλολογικών μαθημάτων δεν υπάρχει αιτιώδης συνάφεια.

4.Συμπέρασμα

Το ζήτημα της ανεύρεσης της αιτιώδους συνάφειας και κατ' επέκταση της ύπαρξης κοινού αντικειμενικού στοιχείου ανάμεσα στα θεμελιώδη δικαιώματα και τις έννομες

¹ Βλ. Ανδρέα Γ. Δημητρόπουλο, Παραδόσεις Συνταγματικού Δικαίου ΙΙΙ, σελ 916

² Βλ. Ανδρέα Γ. Δημητρόπουλο, Η συνταγματική προστασία του ανθρώπου από την ιδιωτική εξουσία, σελ, 231

σχέσεις αποτελεί ζήτημα κορυφαίας συνταγματικής σημασίας. Συμβάλλει σε κάθε περίπτωση στην ανεύρεση του αν έχουμε να κάνουμε με θεμιτούς περιορισμούς των ή αν πρόκειται για αντισυνταγματικές παραβιάσεις των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Περίληψη

Με την απόφαση 299/1988 του Εφετείου Αθηνών τίθεται σε σωστή βάση το ζήτημα του κατά πόσο συνδέεται το δικαίωμα της θρησκευτικής συνείδησης με το δικαίωμα διορισμού ως δασκάλου σε δημοτικό σχολείο. Το ζήτημα της ανεύρεσης της αιτιώδους συνάφειας και κατ' επέκταση της ύπαρξης κοινού αντικειμενικού στοιχείου ανάμεσα στα θεμελιώδη δικαιώματα και τις έννομες σχέσεις αποτελεί ζήτημα κορυφαίας συνταγματικής σημασίας. Συμβάλλει σε κάθε περίπτωση στην ανεύρεση του αν έχουμε να κάνουμε με θεμιτούς περιορισμούς των ή αν πρόκειται για αντισυνταγματικές παραβιάσεις των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

With the decision of 299/1988 of Court of appeal Athens is placed in right base his question how much is connected the right of religious conscience with the right of nomination as schoolteacher in municipal school. The question of recovery of causal affinity and extension of existence of common objective element between the fundamental rights and the legal relations constitute question of leading constitutional importance. It contributes in every case in his recovery if we have we make with legitimate restrictions or if it is anticonstitutional violations of fundamental rights.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. **Ανδρέας Γ. Δημητρόπουλος, Παραδόσεις Συνταγματικού Δικαίου, Θ έκδοση, Αθήνα 2001**
2. **Π. Δ. Δαγτόγλου, Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα 1991**
3. **Ανδρέας Γ. Δημητρόπουλος, Η συνταγματική προστασία του ανθρώπου από την ιδιωτική εξουσία, Αθήνα 1981**

